

บรรยากาห้องค้การของโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 6

นายขำวงศ์ศักดิ์ เจริญสุข

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาครุศาสตร์ รมหาบัณฑิต

ภาควิชาบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2526

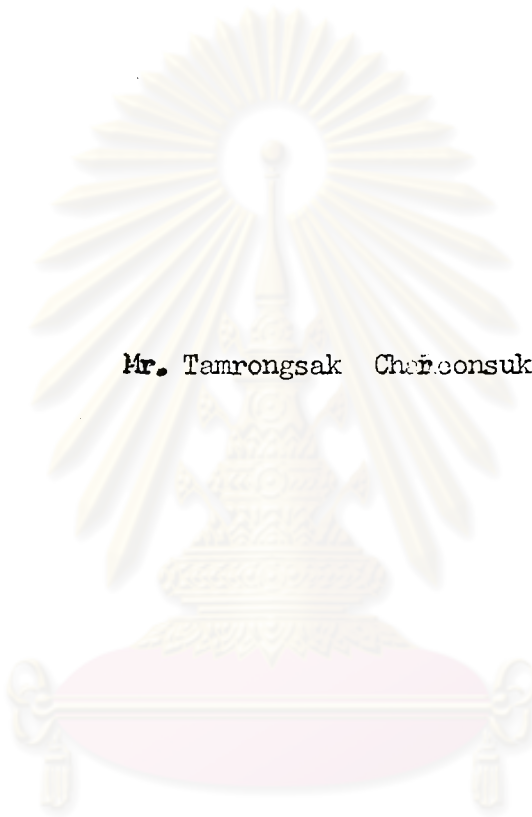
ISBN. 974-562-104-8

008161

11583AA45

Q

THE ORGANIZATIONAL CLIMATE OF THE ELEMENTARY SCHOOLS
IN THE REGION SIX

Mr. Tamrongsak Cheeconsuk

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Educational Administration
Graduate School
Chulalongkorn University

1983

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บรรณภาคสองคณาจารย์ของโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 6

โดย นายช่างรังศักดิ์ เจริญสุข

ภาควิชา บริหารการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.ฉัฐนิภา คุปรัตน์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาคำหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

สุปรภะ คุปรัตน์

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุปรภะ คุปรัตน์ บุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

สุจิตร์ สอนจิตร
.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุจิตร์ สอนจิตร สอนจิตร)

วิระวัฒน์ อุทัยรัตน์
.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.วิระวัฒน์ อุทัยรัตน์)

ฉัฐนิภา คุปรัตน์
.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ฉัฐนิภา คุปรัตน์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บรรยายภาคองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 6
ผู้นิสิต นายธำรงค์ศักดิ์ เจริญสุข
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.ณัฐวิภา คุปรัตน์
ภาควิชา บริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2525

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบรรยากาศองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่
2. เพื่อเปรียบเทียบบรรยากาศองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ในเขตการศึกษา 6

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 6 จาก 61 โรงเรียน จำนวน 960 คน โดยสุ่มตัวอย่างประชากรแบบแบ่งพวก หรือชั้น (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นเครื่องมือวัดบรรยากาศองค์การ O C D Q (Organizational Climate Description Questionnaire) ของ เฮนริค คัมปลิว ฮัลปีน (Andrew W. Halpin) ซึ่งผู้วิจัยได้แปลและเรียบเรียงโดยอาศัยการแปลชอกระพ (Item) ของผู้วิจัยอันมาประกอบการแปลชอกระพ

เครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่าที่ 4 ตัว เลือกจำนวน 46 ข้อ ใช้วัดองค์ประกอบ
 บรรยากาศองค์การ 8 มิติ โดยวัดพฤติกรรมของคณะครู 4 มิติคือ ความไม่เกี่ยวข้องกับ
 อุปสรรค ขวัญและความสนิทสนม และวัดพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียน 4 มิติ คือ
 ความห่างเหิน การเน้นผลงาน การกระตุ้นและการเน้นความสัมพันธ์ โดยองค์ประกอบ
 บรรยากาศองค์การทั้ง 8 มิติเป็นเครื่องกำหนดแบบบรรยากาศองค์การของโรงเรียน
 6 แบบคือ แบบเปิด แบบอิสระ แบบควบคุม แบบสนิทสนม แบบรวบอำนาจ และ
 แบบปิด

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่า
 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าคะแนนที่ (T-Scores) ทดสอบโดยใช้ค่าเอฟ (F-test)
 และเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ เชฟเฟ่ (Scheffe's Method)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาบรรยากาศองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 6
 จำนวน พบว่า

1. โรงเรียนประถมศึกษา 56 โรงเรียนเป็นบรรยากาศแบบเปิด 10
 โรงเรียน แบบอิสระ 7 โรงเรียน แบบควบคุม 7 โรงเรียน แบบสนิทสนม 3 โรงเรียน
 แบบรวบอำนาจ 11 โรงเรียนและแบบปิด 18 โรงเรียน
2. โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 35 โรงเรียนพบว่า
 เป็นบรรยากาศแบบเปิด 8 โรงเรียน แบบอิสระ 6 โรงเรียน แบบควบคุม 5 โรงเรียน
 แบบสนิทสนม 1 โรงเรียน แบบรวบอำนาจ 5 โรงเรียนและแบบปิด 10 โรงเรียน ซึ่ง
 คิดเป็นบรรยากาศแบบเปิดร้อยละ 14.29 และบรรยากาศแบบปิดร้อยละ 17.86
3. โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง จำนวน 16 โรงเรียน พบว่า
 เป็นบรรยากาศแบบเปิด 2 โรงเรียน แบบอิสระ 1 โรงเรียน แบบควบคุม 1 โรงเรียน
 แบบสนิทสนม 2 โรงเรียน แบบรวบอำนาจ 3 โรงเรียนและแบบปิด 7 โรงเรียน ซึ่ง
 คิดเป็นบรรยากาศแบบเปิดร้อยละ 3.57 และบรรยากาศแบบปิดร้อยละ 12.50

4. โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 5 โรงเรียน พบว่า เป็น
บรรยากาศแบบควบคุม 1 โรงเรียน บรรยากาศแบบรวมอำนาจ 3 โรงเรียน แบบ
เปิด 1 โรงเรียนและไม่พบ บรรยากาศแบบเปิดในโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียน
ประถมศึกษาขนาดใหญ่คิดเป็นบรรยากาศแบบนี้ร้อยละ 1.79

5. เมื่อเปรียบเทียบบรรยากาศองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา เขต
การศึกษา 6 โดยส่วนรวมพบว่า บรรยากาศองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาขนาด
เล็ก แตกต่างจากโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
ส่วนระหว่างโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางกับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก และ
ขนาดใหญ่ไม่แตกต่างกัน แสดงว่าขนาดของโรงเรียนมีอิทธิพลต่อบรรยากาศองค์การของ
โรงเรียนเพียงเฉพาะระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดใหญ่

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

9

dimensions of teachers' behavior: **Disengagements**, Hindrance, Esprit, Intimacy, and Principal's behavior: Aloafness, Production Emphasis, Thrust, Consideration. In which of eight climate dimensions indicated types of the organizational Climate of schools: Open, Autonomous, Controlled, Familiar, Paternal and Closed.

The statistical treatment included percentage arithmetic mean, standard deviation, T-scores, F-test and **comparisons** of means with Scheffe's Method.

Finding and Conclusions:

The climates prevailing in the elementary schools in the educational region six are summarized as follows:

1. Of the fifty-six schools, ten had open climates seven had autonomous climates, seven had controlled climates, three had a familiar climates, eleven had paternal climates, and eighteen had closed climates.

2. The small school division contained eight open, six autonomous, five controlled, one familiar, five paternal, and ten closed climates. Eight small schools or 14.29 percent had open climates, while ten small school or 17.86 percent had closed climates.

3. The medium school division contained two open, one autonomous, one controlled, two familiar, three paternal, and seven closed climates. Two medium schools or 3.57. percent had open climates, while seven medium schools or 12.50 percent had closed climates.

4. The large school division contained one controlled, three paternal, and ~~one~~ closed climates. No school had open climates,

while only one large school or 1.79 percent had closed climates.

5. In comparing the size of the elementary schools in the educational region six, there was statistically significant different at .05 level between small schools and large schools; and there was no statistically significant difference between small and medium schools, and between medium and large schools.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ด้วยความกรุณาเป็นพิเศษจากอาจารย์ที่ปรึกษา
 อาจารย์ ดร.ณัฐนิภา ศุภรัตน์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กิจนวิภา ฤทธิประศาสน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร วรุตตมาภรณ์
 และอาจารย์ ดร.สุมาลา บุญมี ได้กรุณาแนะนำ แก้ไขแบบสอบถามเพื่อให้เกิดความตรง
 ดร.สุรรัตน์ ศิลปอนันต์ รองเลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการครู และอาจารย์ พยอม
 สุขมาก ได้กรุณาให้คำแนะนำและให้พิมพ์เอกสารประกอบการวิจัย อาจารย์ พิณใจ
 จันทระจาง ผู้ช่วยผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี ได้กรุณาอำนวยความสะดวก
 สะดวกในการออกเก็บแบบสอบถาม ในจังหวัดอุทัยธานี หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ
 ผู้บริหารโรงเรียน ตลอดจนครู-อาจารย์ในอำเภอและโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร
 ที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้ด้วยดี

ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับจากท่านที่กล่าวนามมาข้างต้น จึงขอกราบ
 ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ข้าวงศีกิติ เจริญสุข

29 เมษายน 2526

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิจกรรมประกาศ	ข
สารบัญประกอบ	ฉ
แผนภูมิ	พ
บทที่	
1. บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	7
สมมติฐานของการวิจัย	8
ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย	8
ประโยชน์ของการวิจัย	9
วิธีดำเนินการวิจัย	9
2. ข้อเขียน เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
ความหมายและความสำคัญของบรรยากาศองค์การ	12
วิวัฒนาการของแนวความคิดเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การ..	17
องค์ประกอบของบรรยากาศ	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
3. วิธีดำเนินการวิจัยและการรวบรวมข้อมูล	44
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร	44
วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร	49
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	50

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่

	การสร้างเครื่องมือ	51
	การกำหนดค่าคะแนน	51
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	52
	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล	57
4	การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูล	60
	ลำดับการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	60
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1	60
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 2	65
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 3	67
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 4	82
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และขอเสนอแนะ	84
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	84
	สมมุติฐานของการวิจัย	84
	วิธีดำเนินการวิจัย	84
	สรุปผลการวิจัย	85
	การอภิปรายผลการวิจัย	89
	ขอเสนอแนะ	97
	บรรณานุกรม	98
	ภาคผนวก	103

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

มณฑล

ภาคผนวก ก.

ตารางที่ 30	ตารางแสดงขนาด ลำดับที่ จำนวนโรงเรียนและจำนวนครู ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร ..	104
ตารางที่ 31	ค่าคะแนนที่ (T-Scores) ของ องค์ประกอบบรรยากาศองค์การ ทั้ง 8 มิติ จำแนกตามขนาด โรงเรียน	107
ตารางที่ 32	แสดงคะแนนบ่งชี้บรรยากาศ องค์การของโรงเรียน(Similarity Scores) ประถมศึกษา เขตการ ศึกษา 6	112
ตารางที่ 33	บรรยากาศองค์การของโรงเรียน ประถมศึกษา เขตการศึกษา 6 จำแนกตามขนาดโรงเรียน	118
ภาคผนวก ข.	หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจ และแก้ไขเครื่องมือวิจัย	119
ภาคผนวก ค.	หนังสือขอความร่วมมือในการส่งและรวบรวม แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	120
ภาคผนวก ง.	แบบสอบถาม	122
ประวัติผู้เขียน		129

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การ	19
2	แสดงลักษณะบรรยากาศของโรงเรียนจากองค์ประกอบทั้ง 8 มิติ ..	28
3	จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามโรงเรียน อำเภอ จังหวัด และจำนวนครู	45
4	โรงเรียนขนาดกลางที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามโรงเรียน อำเภอ จังหวัด และจำนวนครู	47
5	โรงเรียนขนาดใหญ่ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามโรงเรียน อำเภอ จังหวัดและจำนวนครู	48
6	จำนวนแบบสอบถามที่ส่งและได้รับคืน จำแนกแต่ละโรงเรียนของ โรงเรียนขนาดเล็ก	53
7	จำนวนแบบสอบถามที่ส่งและได้รับคืน จำแนกแต่ละโรงเรียนของ โรงเรียนขนาดกลาง	55
8	จำนวนแบบสอบถามที่ส่งและได้รับคืน จำแนกแต่ละโรงเรียนของ โรงเรียนขนาดใหญ่	56
9	แสดงค่าคะแนน (T-Scores) ที่ใช้คำนวณหาคะแนนบ่งชี้ บรรยากาศองค์การ (Similarity Scores) ของฮัลปิน (Halpin)	58
10	จำนวนครูจำแนกตามเพศและระยะเวลาที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียน.	61
11	จำนวนครูจำแนกตามอายุและระยะเวลาที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียน.	62
12	จำนวนครูจำแนกตามวุฒิทางการศึกษาและระยะเวลาที่ปฏิบัติการสอน อยู่ในโรงเรียน	63
13	แสดงบรรยากาศองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 56 โรงเรียน	65

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
14	แสดงบรรยากาศของอาคารของโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามขนาด โรงเรียน 66
15	ค่าคะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบของ บรรยากาศของอาคารทั้ง 8 มิติ จำแนกตามขนาดโรงเรียน 67
16	ค่าความแปรปรวนของคะแนนบรรยากาศของอาคารของโรงเรียนประถม ศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เขตการศึกษา 6 ในมิติ ความไม่เกี่ยวข้อง 70
17	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบบรรยากาศของอาคารโรงเรียน ประถมศึกษา เขตการศึกษา 6 ของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ในมิติความไม่เกี่ยวข้อง 71
18	ค่าความแปรปรวนของคะแนนบรรยากาศของอาคารของโรงเรียนประถม ศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ เขตการศึกษา 6 ในมิติ อุปสรรค 72
19	ค่าความแปรปรวนของคะแนนบรรยากาศของอาคารของโรงเรียนประถม ศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ เขตการศึกษา 6 ในมิติขวัญ 73
20	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบบรรยากาศของอาคารโรงเรียน ประถมศึกษา เขตการศึกษา 6 ของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ในมิติขวัญ 74
21	ค่าความแปรปรวนของคะแนนบรรยากาศของอาคารของโรงเรียนประถม ศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ เขตการศึกษา 6 ในมิติ ความสนิทสนม 75

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่

22	ค่าความแปรปรวนของคะแนนบรรยากาศองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา ศึกษานานาชาติ ขนาดกลางและขนาดใหญ่ เขตการศึกษา 6 ในมิติ ความห่างเหิน	76
23	ค่าความแปรปรวนของคะแนนบรรยากาศองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา ศึกษานานาชาติ ขนาดกลางและขนาดใหญ่ เขตการศึกษา 6 ในมิติ การเน้นผลงาน	77
24	ค่าความแปรปรวนของคะแนนบรรยากาศองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา ศึกษานานาชาติ ขนาดกลางและขนาดใหญ่ เขตการศึกษา 6 ในมิติ การกระตุ้น	78
25	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบบรรยากาศองค์การของ โรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 6 ของโรงเรียนนานาชาติ ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ในมิติการกระตุ้น	79
26	ค่าความแปรปรวนของคะแนนบรรยากาศองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา ศึกษานานาชาติ ขนาดกลางและขนาดใหญ่ เขตการศึกษา 6 ในมิติ การเน้นความสัมพันธ์	89
27	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบบรรยากาศองค์การโรงเรียน ประถมศึกษา เขตการศึกษา 6 ของโรงเรียนนานาชาติ ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ในมิติการเน้นความสัมพันธ์	81
28	ค่าความแปรปรวนของคะแนนบรรยากาศองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา ศึกษานานาชาติ ขนาดกลางและขนาดใหญ่ เขตการศึกษา 6 โดย ส่วนรวม	82
29	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบบรรยากาศองค์การของ โรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 6 โดยส่วนรวม	83

แนบที่

1 เปรียบเทียบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบบรรยากาศองค์การ 33

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย